

PÄÄKIRJOITUS

<https://doi.org/10.33350/ka.125322>

Aikalaiset ajatuksia vaihtamassa

Henri Pettersson & Hanna-Maija Huhtala

Kerta se on ensimmäinenkin. *Kasvatus & Aika* 15-vuotisen historian aikana sivuillamme käydään nyt uutena ilmiönä suoraa jatkokeskustelua aiemmin julkaistusta kirjoituksesta. Vastineiden tekstilaji on vakiintunut osa tiedelehtien sisällyluetteloita etenkin ulkomaisissa joulunlehdissä, mutta vasta nyt näemme sellaisen omassa tarjonnassamme – itse asiassa peräti kaksin kerroin. Syyskuussa ilmestyneessä Antroposeeni-teemanumerossa mukana oleva Alekski Paavilaisen tutkimusartikkeli ”Sosialisatio ja varhaiskasvatus kapitaliseen aikakaudella – Ekososiaalisen kasvatusteorian ekofeministinen kritiikki” kirvoitti lukijakunnasta kaksi erillistä vastinetta. Ensimmäisessä asiassa ovat Jani Pulkki, Raisa Foster ja Sami Keto, ja toisessa puolestaan Antti Saari, Johanna Kallio ja Jan Varpanen. Vastineet julkaistaan tässä numerossa yhdessä Aleksin niille laatiman vastapuheenvuoron kanssa. Olemme iloisia, että voimme tarjota tilan eloisan akateemisen keskustelun käymiselle! Kyseiset tekstit puhuvat parhaiten itse puolestaan, joten niiden sisältöä ei ole tarpeen referoida tai kommentoida erikseen tässä. Viritetään pääkirjoituksessa sen sijaan oikea tunnelma taustalle muutamalla yleistasoisella mietteellä hyvän tieteellisen dialogin hengestä ja arvosta.

Julkisuus ja kriittisyys ovat kaksi tieteen neljästä kantavasta pilarista, kuten akateemikko Ilkka Niiniluoto (1984) on tieteellisyyden kriteereitä kuvaillut. Nämä ideaalit tarkoittavat käytännössä, että tutkimustulokset tuodaan aikanaan yhteisön nähtäväksi, jotta ne voidaan alistaa vertaisarvioinnille. Yliopistojen toimintakulttuurissa tähän totuttaminen alkaa jo varhain ensimmäisissä seminaareissa, joissa opiskelijat vuorollaan opponivat toistensa käsikirjoituksia. Tämän näytelmän roolit toisintuvat opintopolun toisessa päässä väitöstilaisuuksissa, joissa vastaväittäjä toimittaa eräänlaisen tohtoripelin ”loppuvastuksen” virkaa. Vaikka kriittisen keskustelun eetos on olemuksellista kaikelle tieteelle, tuntuu juuri filosofinen tutkimus elävän poikkeuksellisella tavalla keskusteleavuudesta. Argumentit eivät ole filosofeille vain varsinaisen tutkimustyön jälkeinen keino jäsentää koasetelmissa saadut havainnot, kuten ehkä empiiristen tieteiden puolella, vaan samalla jo erottamattomasti itsessään filosofisen tutkimuksen metodi. Siten vuoropuhelu ja argumentointi ovat tämän kaltaisessa tutkimuksessa erityisesti läsnä.

Aina tämä vuoropuhelu ei tapahdu tyylikkäästi. Filosofian keskustelukulttuuria on nimittäin joskus luonnehdittu henkiseksi kamppailulajiksi, jossa isketään aggressiivisesti ”vastustajan” argumentteja vastaan ja tavoitellaan lopulta säälimättä jopa tyrmäystä (Swartz 1994). Siltä filosofien henkiset välineet voivat muiden tieteenalojen edustajien sil-

miin myös näyttää. Henkilökohtainen voitto tai vastustajan nöyryyttäminen ei kuitenkaan ole missään nimessä filosofisen keskustelun tarkoitus, sillä filosofoinnin jo antiikissa asetettu jalo päämäärä on yhteinen totuuden ja ymmärryksen etsintä. ”Filosofia” juontuu tunnetusti kreikan kielen sanoista *φίλω* ja *σοφία*, joista ensimmäinen viittaa rakastamiseen (tai ystäväyteen) ja jälkimmäinen viisauteen. Yhdessä ne tarkoittavat näin ollen viisauden rakastamista, jota vuoropuhelun kautta tavoitellaan. Kaikki voittavat, kun totuus voittaa.

Arkipäiväisessä tutkimustyössä filosofisen argumentin tai vasta-argumentin rakentaminen on kuitenkin usein yksinäistä puurtamista. Tällöin ihannekuva yhteisestä viisauden etsinnästä saattaa tuntua varsin kaukaiselta. Jokainen opinnäytetöitä pidempään ohjannut yliopisto-opettaja on jossakin kohtaa tynnytellyt kohtuuttomasta rimakauhusta kärsivää opiskelijaa toteamalla humoristisesti, ettei näitä tekstejä lue kukaan kuitenkaan. Tutkijan uralle siirryttyä tämä sama mieltelmä vaihtuu sävellajiltaan molliin, kun suuri osa tutkimusartikkeleista ei toiveista huolimatta juurikaan kerää lukijoita tai viittauksia. Näin ajateltuna Aleksis on väitöskirjatutkijana löytänyt tekstilleen keskustelukumppanit, mikä monen tutkimusartikkelin kohdalla jää vain haaveeksi. Kiitämme Aleksia sekä alkuperäisestä tekstistä, että nopealla aikataululla kirjoitetusta vastapuheenvuorosta. Kiitokset ansaitsevat myös vastineiden kirjoittajat sekä myös edellä mainitun Antroposeeni-teemanumeron toimituskunnan avusta vastineiden toimittamisen kanssa: Riikka Hohti, Tuure Tammi, Pauliina Rautio ja Noora Pyyry.

***

Vastineiden ja vastapuheenvuoron muodostaman pienoiskokonaisuuden ohella tässä numerossa julkaistaan kuusi artikkelia, yksi katsaus, raportti Kasvatuksen historian ja filosofian kesäpäiviltä, kolme kirja-arviota sekä neljä lektiota. Asiaa tarkastamatta kyseessä saattaa jopa olla painavin ”normaali” numeromme. Tämä poikkeuksellinen sisältörikkaus selittyy sillä, että tämä numero ilmestyy kahden teemanumeron välissä, joten julkaisupuskuri tyhjentyi lähes kokonaan tässä yhteydessä.

Vertaisarvioitujen tutkimusartikkelien osalta Reetta-Mari Kellokoski ja Ari Sivenius kirjoittavat siitä, miten Kulttuuribunkkerin valtaus 1980-luvun lopun Joensuussa näyttäytyy museoarkiston valokuvien kautta. Martin Buberin filosofiasta ammentavasta artikkelissaan Pekka Mertala pyrkii monipuolistamaan teoreettista keskustelua automaatiosta, datafikaatiosta, digitalisaatiosta ja kasvatuksesta. Sari Sulkunen, Minna-Riitta Luukka, Hilka Paldanius ja Johanna Saario valottavat lukion historianopettajien näkemyksiä oman tiedon-alansa tekstitaitojen opettamisesta lukiassa. Jani Pulkki ja Pasi Takkinen tarkastelevat filosofisesti ekososiaalisen kasvatuksen teoreettisia lähtökohtia kahdeksan eri ajattelutradition kautta. Tuuli Kurteliuksen artikkelissa nuoret tarkastelevat omia kolmen vuoden takaisia yksinäisyyden kokemuksiaan. Kuudennessa artikkelissa Matti Rautiainen, Marita Husso ja Sisko Piippo käsittelevät sukupuolittuneen väkivallan teemaa aineenopettajaopiskelijoiden koulukokemusten kautta.

Lyhyempien tekstien puolella Pekka Mertala pohtii katsauksessaan etäkoulun luonnetta. Juhani Tähtinen, Elise Pihlajaniemi, Rauno Huttunen ja Otso Kortekangas palaavat raportin muodossa kesäkuussa aurinkoisessa Turussa järjestetyn Kasvatuksen historian ja filosofian verkoston kesäpäivien tapahtumiin. Kirja-arvioissa Silja Pitkänen arvioi Ida Pimenoffin teoksen *Kasvukausia – kirjoituksia äitiydestä*, Anna Niiranen arvioi Henna Karppinen-Kummummäen kirjan *Tyttöjen vuosisadat: Lasten ja nuorten historiaa keskiajalta 1800-luvulle* ja Kaisu Peltoperä arvioi Kati Kallisen ja Henna Pirskasen teoksen *Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu*. Lektiot kirjoittaneet uudet tohtorit ovat: Karoliina Puranen-Impola,

Ida Vesterinen, Veli-Mikko Kauppi ja Minni Matikainen. Onnittelemme uusia tohtoreita vielä kerran!

***

Lopuksi kiitämme haikein mielin väistyviä toimittajiamme Olli-Jukka Jokisaarta, Henna Karppinen-Kummunmäkeä, Maija Lanasta, Antti Malista ja Ville Vuolantoa. Samalla toivotamme tervetulleeksi joukkoomme Anu Alangon, Ulla Karvosen, Veli-Mikko Kaupin, Johanna Kortessalo-Ainasojan, Sirkku Lähdesmäen, Karoliina Puranen-Impolan sekä Ari Siveniuksen. Myös pitkänlinjan kasvatus&aikalainen Essi Jouhki jatkaa parissamme, nyt toimittajan roolissa. On ilomme saada joukkoomme uusia asiantuntijoita!

***

Kasvatus & Aika toivottaa kaikille hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta 2023! *Kasvatus & Aikaa* tehdään yhdessä, ja iso kiitos kuluneesta vuodesta kuuluu teille kaikille: kirjoittajille, vertaisarvioijille, uusille ja vanhoille lukijoille sekä taustajoukoille.

Kirjallisuus

Niiniluoto, Ilkka 1984. Tieteen tuntomerkit. Teoksessa *Tiede, filosofia ja maailmankatso-
mus*. Helsinki: Otava, 21–30.

Swartz, Norman 1994. Philosophy as a Blood Sport. Blogiteksti. < https://www.sfu.ca/~swartz/blood_sport.htm > (Luettu 10.12.2022).

FT Henri Pettersson toimii kasvatustieteen yliopistonlehtorina Oulun yliopis-
tossa.

FT Hanna-Maija Huhtala työskentelee tutkijatohtorina Oulun yliopiston Kas-
vatustieteiden tiedekunnassa.